POLITISK KRONIK

UDLANDET

Juli 1964

1. – Forbundsforsamlingen vælger i et møde i Berlin Heinrich Lübke til forbundspræsident for en ny 5-års periode med 710 af 1024 afgivne stemmer. Hans eneste modkandidat, Ewald Bucher, får 123 stemmer.

2. – Præsident Johnson underskriver lovforslaget om borgerrettigheder (se 20/6), der samme dag er endeligt vedtaget af repræsentanternes hus med 289 stemmer mod 126.

Den britiske regering erklærer, at den ikke vil anerkende en ensidig uafhængighedserklæring fra Syd Rhodesia.

I Congo (Brazzaville) dannes den nationale revolutionsbevægelse (MNB) som eneste tilladte parti med regeringspræsident Alphonse Massamba-Debat som generalsekretær.

3.–4. – Præsident de Gaulle aflægger besøg i Bonn. – 10.–12. På CSU's kongres i München giver formanden, Franz Josef Strauss udtryk for sin skuffelse over resultatet af de sidste samtaler mellem de Gaulle og forbundskansler Erhard; denne betoner nødvendigheden af et tillidsforhold til USA. – 23. På en pressekonference giver de Gaulle Tyskland skylden for manglende fremskridt i den europæiske enhedspolitik, der må være europæisk og uafhængig. – 24. Den tyske forbundsregerings talsmand udtaler, at Tyskland hverken er afhængig af Frankrig eller USA. Præsident Johnson afviser de Gaulles udtalelse om, at de øvrige NATO-magter er underkastet USA's hegemoni.

4. – Ved forhandlinger i London er der opnået enighed om, at Den sydarabiske Føderation i løbet af 4 år skal opnå uafhængighed. Kronkolonien Aden skal indlemmes i føderationen, og Storbritannien skal inden for en forsvarstraktats rammer have ret til støttepunkt i Aden.

Frankrig slutter traktat med Cambodia om økonomisk og finansielt samarbejde, og Frankrig yder Cambodia en kredit på 160 mill. frcs. til udbygning af havne og jernbaner m. v.

5. – Ved præsidentvalget i Mexico får Gustavo Diaz Ordaz, der er kandidat for regeringspartiet, Partido Revolucionario Institucional (PRI) 8,4 af 9,5 mill. afgivne stemmer. José Gonzalez Torres, Partido Accion Nacional (PAN) får godt 1 mill. stemmer.

6. – Nyasaland bliver uafhængig under navnet Malawi med Hastings Banda som regeringschef.

7. – I Jordan danner Bahjat al-Talhoum ny regering efter Sharif Hussein ibn Nasser.

8.–15. – På konferencen i London af regeringschefer fra Commonwealth-landene optages Malawi (se 6/7) som det 18. medlem af det britiske Commonwealth. Hovedspørgsmålene på konferencen er de nye medlemsstaters problemer og udformningen af det indbyrdes samarbejde samt Syd Rhodesia-spørgsmålet (se 2/7). Der opnås enighed om at forhandle med den

sydrhodesiske regering om en forfatningsændring, der garanterer alle befolkningselementer rimelig repræsentation, før uafhængighed indrømmes, og det besluttes at forberede oprettelsen af et permanent Commonwealth-sekretariat, der skal koordinere samarbejdet.

9. – Grækenland og Bulgarien underskriver en overenskomst om normalisering af de økonomiske og kulturelle forbindelser m. m.

10. – Katangas tidligere præsident Moise Tshombe (se 15/6) danner ny regering i Congo. Tshombe overtager selv bl. a. udenrigsministeriet. – 15. Tidligere viceministerpræsident Antoine Gizenga løslades.

11. – Den franske kommunistleder Maurice Thorez afgår ved døden.

14. – Irak nationaliserer banker, forsikringsselskaber og storbedrifter. Efter opløsning af de øvrige partier dannes i Bagdad den arabisk-socialistiske union som enhedsparti.

15. – Den øverste sovjet vælger første viceministerpræsident Anastas Mikojan til Sovjetunionens præsident i stedet for Leonid Bresjnev, der bliver sekretær i centralkomiteen.

16. – På konventet i San Francisco vælges senator Barry Goldwater i første omgang til det republikanske partis præsidentkandidat med 883 af 1308 stemmer. William W. Scranton får 214 stemmer. Som kandidat til vicepræsidentposten udpeges medlem af repræsentanternes hus William E. Miller.

FNs generalsekretær U Thant retter til ministerpræsident Papandreou, Grækenland, ministerpræsident Inönu, Tyrkiet, samt præsident Makarios og vicepræsident Kütschük, appel om ikke at tillade infiltration af våben og militært personel i Cypern. – 19. Papendreou svarer, at han vil gøre alt for at undgå en yderligere oprustning i Cypern, forudsat at Tyrkiet vil give afkald på baserne i Cypern. – 20. Præsident Makarios svarer, at hans regering har forsøgt at opstille de stridskræfter, der er nødvendige for opretholdelsen af sikkerhed og orden og for at afværge tyrkisk-cypriotisk oprør og mulig intervention fra Tyrkiet. – 22. Inönü erklærer, at Tyrkiet aldrig på traktatstridig vis har sendt våben eller militært personel til Cypern. – 24. U Thant anmoder i en skrivelse til Makarios og Kütschük om ophævelse af begrænsninger i FNs observatørers bevægelsesfrihed. – 29. Makarios erklærer, at han kun er rede til at tillade observatører i havnene, hvis der også bliver sendt observatører til tyrkiske havne. Adgang til særlig vigtige områder i Cypern afvises af hensyn til den militære sikkerhed.

19. – Den hidtidige indiske industriminister Swaran Singh udnævnes til udenrigsminister. Posten har hidtil været beklædt af premierminister Lal Bahadur Shastri.

22. – I Italien danner Aldo Moro (se 26/6) atter koalitionsregering med repræsentanter for de kristelige demokrater, socialister, socialdemokrater og republikanere.

Brasiliens kongres vedtager med 280 stemmer mod 100 en række forfatningsændringer, hvorefter bl. a. præsident Humberto Castelo Brancos præsidentskabsperiode forlænges til marts 1967.

25. – Ved en udenrigsministerkonference i Organisationen af amerikanske stater (OAS) vedtages med 15 stemmer mod 4 (Bolivia, Chile, Mexico og Uruguay) en resolution, hvori det fastslås, at den cubanske regering ved at sende våben til understøttelse af revolutionære bevægelser i Venezuela har gjort sig skyldig i aggression. Som sanktion skal alle diplomatiske og handelsforbindelser med Cuba afbrydes.

28. – Forbundskansler Erhard modtager

redaktøren af Isvestija, Khrushchevs svigersøn Adsjubej, til en samtale og erklærer sig villig til et møde med Khrushchev i Bonn.

Det kinesiske kommunistparti afslår i et svar på en skrivelse af 15/6 fra det russiske kommunistiske parti deltagelse i en international kongres af kommunistiske partier.

29. – Den britiske regering erklærer sig i en note til Sovjetunionen indforstået med indkaldelse af en 14 magts konference om Laos på betingelse af genoprettelse af en samlingsregering under Souvanna Phouma, våbenstilstand og tilbagetrækning af de kæmpende tropper til stillingerne i februar før begyndelsen af krigshandlingerne.

30. – EEC's råd har godkendt fællesmarkedsordningen for mejeriprodukter.

Commonwealth-minister Duncan Sandys meddeler, at Gambia 18/2 1965 vil blive uafhængig.

31. – Den amerikanske raketsonde »Ranger VII« har ramt månen og før nedslaget optaget 4000 fotografier af månens overflade og sendt dem til jorden.

August 1964

1. – Manlio Brosio, Italien, afløser Dirk Stikker, Holland, som NATOs generalsekretær.

Efter et besøg af den hollandske udenrigsminister Joseph Luns i Indonesien meddeles, at Holland har lovet Indonesien teknisk og økonomisk hjælp, og at reguleringen af de gensidige finansielle fordringer vil blive overdraget til et fællesudvalg.

2. – Den amerikanske stillehavsflåde meddeler, at tre formentlig nordvietnamesiske motortorpedobåde i internationalt farvand i Tonkinbugten har angrebet den amerikanske destroyer »Maddox«, men blev fordrevet af skibsartilleri og flyvemaskiner. Fra nordvietnamesisk side hævdes, at episoden udspilledes inden for territorialgrænsen. – 3. Præsident Lyndon B. Johnson udtaler, at han har givet ordre til, at alle angreb i internationalt farvand skal imødegås, ikke blot med det formål at fordrive angriberne, men at tilintetgøre dem. – 4. Det amerikanske forsvarsministerium giver meddelelse om et nyt angreb af nordvietnamesiske motortorpedobåde på destroyerne »Maddox« og »C. Turner Joy«; ved træfningen sænkedes mindst to af de angribende fartøjer. Som gengældelse bombarderer amerikanske fly nordvietnamesiske marinebaser, ødelægger olielager og sænker eller beskadiger ca. 25 patruljebåde. USA indbringer spørgsmålet for sikkerhedsrådet, hvor den amerikanske delegerede Adlai E. Stevenson erklærer, at den amerikanske reaktion kun har til formål at forhindre yderligere angreb på amerikanske krigsskibe. – 7. vedtager sikkerhedsrådet at indbyde regeringerne i Nord- og Syd-Vietnam til et møde i rådet. Sovjetunionens delegerede erklærer, at det ved de amerikanske operationer ikke drejer sig om legitimt selvforsvar, men om gengældelsesaktioner i strid med folkeretten. – 8. Nord Vietnam afslår indbydelsen med den begrundelse, at krisen i Sydøstasien henhører under deltagerstaterne i Indokinakonferencen. – 13. Syd Vietnam erklærer sig rede til at sende en repræsentant.

Congos nye forfatning, der bl. a. giver præsidenten større beføjelser, sættes i kraft, efter at den er godkendt ved en folkeafstemning af ca. 91 pct. af de stemmeberettigede.

3. – Mexico vægrer sig ved at afbryde de diplomatiske forbindelser med Cuba (se

25/7). – 4. Det amerikanske udenrigsministerium fastslår, at beslutninger i OAS med 2/3 majoritet er bindende for alle medlemmer. – 21. Bolivia afbryder de diplomatiske forbindelser med Cuba.

5. – I Congo besætter oprørere under ledelse af Gaston Soumaliot Stanleyville. 11/8 falder byen Manano i Nord Katanga i oprørernes hænder. – 12. Det amerikanske forsvarsministerium meddeler, at der på gr. af den forværrede situation i Congo vil blive stillet transportfly samt person- og lastbiler til rådighed for den congolesiske regering inden for rammen af det udvidede militære og økonomiske hjælpeprogram. – 14. meddeler regeringen, at dens tropper i området Stanleyville, Albertville, Manano og andre byer er gået til modangreb. – 17. Regeringen meddeler, at hæren har generobret byen Kabalo, og 30/8 besættes Stanleyville af regeringens tropper. – 25. TASS offentliggør en erklæring, hvori Sovjetunionen fordømmer USA's og Belgiens »væbnede indblanding i Congos indre anliggender«. – 28. Antoine Gizenga (se 10/7) giver meddelelse om, at flere mindre venstregrupper har sammensluttet sig i Parti Lumumbiste Unifié, som vil overtage arven efter den afdøde ministerpræsident Lumumba og optage kampen mod »den belgiske og amerikanske imperialisme«.

6. – Græsk-cypriotiske styrker angriber tyrkisk-cypriotiske landsbyer i området Erenkoy-Mansura. – 8.–9. griber det tyrkiske luftvåben ind i kampen med bombardementer og ødelægger bl. a. en kanonbåd. Den græske ministerpræsident Papandreou retter 8/8 en appel til præsident Makarios om ufortøvet at indstille de militære operationer mod den tyrkiske folkegruppe. – 9. FNs sikkerhedsråd vedtager med 9 stemmer, Sovjetunionen og Tjekoslovakiet undlader at stemme, en resolution med krav om, at parterne øjeblikkelig indstiller skydningen og samarbejder med FN-styrken om genoprettelse af fred og sikkerhed, ligesom alle stater opfordres til at afholde sig fra enhver handling, der kan forværre situationen eller bidrage til en udvidelse af fjendtlighederne. – Præsident Makarios retter et budskab til regeringscheferne i alle lande om at medvirke til at gøre en ende på Tyrkiets angrebshandlinger. Han anmoder samtidig ministerpræsident Khruschchev og præsident Nasser om militær hjælp mod tyrkisk invasion. – Ministerpræsident Papandreou gør den tyrkiske ministerpræsident Inönü opmærksom på, at Grækenland i tilfælde af tyrkisk angreb står på Cyperns side. – 10. Kampene ophører. – Efter et møde i NATO-rådet meddeles, at NATOs overkommando er underrettet om Tyrkiets hensigt midlertidigt at frigøre visse under NATO stående enheder af det tyrkiske luftvåben til nationale formål. Rådet er enigt om at opfordre Grækenland og Tyrkiet til at opfylde sikkerhedsrådets beslutninger. – 11. Inönü foreslår i sit svar til Papandreou, at samtalerne i Geneve om en fredelig løsning af Cypernkrisen fremskyndes, og erklærer, at genoprettelsen af et godt forhold mellem Grækenland og Tyrkiet er en tvingende nødvendighed og i begge landes interesse. – Præsident Nasser lover Makarios hjælp til forsvar af Cyperns uafhængighed og enhed. – 13. Papandreou tilsiger FNs mæglingsbestræbelser fuld støtte. – General Grivas, den tidligere EOKA-leder i Cypern, overtager kommandoen over nationalgarden. – 15. Sovjetunionen erklærer, at den i tilfælde af en invasion i Cypern vil yde bistand ved forsvaret af Cyperns frihed og uafhængighed. – 18. Makarios erklærer sig i princippet rede til at hæve blokaden af levnedsmiddel- og vandforsyningen til tyrkisk-cypriotiske byer. – Den øverstbefalende over NATO-styrkerne i Europa anmoder Grækenland og Tyrkiet om at overveje deres beslutninger om at unddrage NATO-kommandoen visse militære styrker. – 19. meddeler de to regeringer, at alle de pågældende enheder igen er stillet under NATOs kommando. – 25. Makarios modtages i Athen sammen med Papandreou af kong Konstantin. Der er enig-

hed om at følge den tidligere fastsatte udenrigspolitiske linie og søge at opretholde freden, og det er besluttet at indbringe Cypernspørgsmålet for FNs plenarforsamling. – 27. Cyperns regering erklærer, at den vil modsætte sig, at dele af den tyrkiske garnison afløses af nye enheder. – 29. Den tyrkiske regering har efter anmodning af FNs generalsekretær erklæret sig rede til at udskyde afløsningen af den tyrkiske garnison i Cypern for en kort tid. – 31. Under et besøg hos præsident Nasser har Makarios erklæret, at det cypriotiske folk kun kan gå med til en forening med Grækenland på betingelse af, at der ikke findes fremmede støttepunkter på øen.

7. – Polens præsident (formand for statsrådet) Aleksander Zowadzki afgår ved døden. Til hans efterfølger vælger parlamentet 12/8 enstemmigt Edward Ochab.

15. – Syd Vietnams præsident, Duong Van Minh, træder tilbage, og revolutionsrådet vælger den hidtidige ministerpræsident, general Nguyen Khanh til præsident. – 25. Efter talrige demonstrationer mod regeringen i Saigon og andre byer meddeler præsident Nguyen Khanh, at han træder tilbage. – 27. Revolutionsrådet overdrager magten til et 3 mands udvalg af generalerne Nguyen Khanh, Duong Van Minh og Tran Thien Khiem. – 29. Den hidtidige vicepræsident Nguyen Xuan Canh udnævnes for en overgangsperiode til ministerpræsident. General Khanh tager på rekreation.

18. – I Libanon vælger parlamentet med 92 stemmer mod 5 Charles Hélou til statspræsident efter general Fouad Chehab, hvis valgperiode er udløbet.

19. – Syd Rhodesia opretter et udenrigsministerium, der besættes med Clifford Dupont. – 26. Regeringen forbyder partierne People's Caretaker Council og Zimbabwe African National Union (ZANU). – 31. Herbert Chitepo og andre ledere af det forbudte ZANU giver meddelelse om oprettelsen af et nyt parti, Zimbabwe African Democratic Union, som skal varetage den farvede befolknings interesser og bekæmpe ethvert forsøg af regeringen på ensidigt at erklære Syd Rhodesia for uafhængig.

21. – Generalsekretæren for Italiens kommunistiske parti Palmiro Togliatti afgår ved døden. Hans efterfølger bliver Luigi Longo.

26. – På konventet i Atlantic City udpeges præsident Lyndon B. Johnson uden modkandidat til det demokratiske partis kandidat ved præsidentvalget med senator Hubert B. Humphrey som kandidat til vicepræsidentposten (se 16/7).

September 1964

1. – Forbundsudenrigsminister Gerhard Schröder erklærer, at det tysk-franske venskab er et så kostbart gode, at man ikke må hengive sig til følelser af utålmodighed og resignation.

3. – Den tyske forbundsregering meddeler, at ministerpræsident Khrushchev har erklæret sig rede til politiske samtaler med forbundskansler Ludwig Erhard.

Den amerikanske justitsminister Robert F. Kennedy træder tilbage for at lade sig opstille som demokraternes kandidat ved senatsvalget i staten New York.

I Syd Vietnam er general Nguyen Khanh (se 15/8) vendt tilbage til Saigon og har genovertaget ministerpræsidentembedet.

Laos' ministerpræsident Souvanna Pkouma udtaler til Le Monde, at han siden

25/8 i Paris har haft uofficielle samtaler med højrelederen fyrst Boun Oum og lederen af Pathet Lao, fyrst Souphanouvong, for at finde et grundlag for en officiel konference af laotiske politikere, som kan føre til en fredelig løsning af Laos-spørgsmålet. Han hævder, at han ikke er højres fange, men ønsker, at Pathet Laos' ministre skal vende tilbage i regeringen og at den internationale kontrolkommission får ubegrænset bevægelsesfrihed for at kunne fastslå, om der findes fremmede militærpersoner i landet. Souphanouvong afviser det sidste som spild af tid. – 15. Fyrst Souphanouvong tilbyder våbenstilstand på Lerkrukkesletten og at opgive samtlige de stillinger, hans tropper har erobret siden 24/6 1962.

4. – Ved præsidentvalget i Chile får det kristelig-demokratiske partis kandidat, Eduardo Frei, 1,4 mill. stemmer, folkefrontens kandidat, Salvador Allende, 0,9 mill. stemmer og det radikale partis kandidat, Julio Durán, 125.000 stemmer. – 5. Præsident Lyndon B. Johnson udtaler, at valget af Eduardo Frei er udtryk for demokratiets styrke i Latinamerika og en succes for Alliancen for Fremskridt.

5.–10. – På en konference i Addis Abeba af udenrigsministre fra medlemsstaterne i Organisationen for afrikansk Enhed anklager Congos premierminister Moise Tshombe Congo (Brazzaville) og Burunda for ikke blot at give congolesiske oprørere asyl, men også forsyne dem med våben. Konferencen vedtager en opfordring til Congo (Leopoldville) om at give afkald på lejesoldater, og alle udenlandske magter opfordres til at afholde sig fra indblanding i Congos indre anliggender.

6. – Den nye generalsekretær for Italiens kommunistiske parti, Luigi Longo (se 21/8) offentliggør et memorandum af den afdøde generalsekretær Togliatti, hvori han gør sig til talsmand for de enkelte kommunistiske partiers autonomi og suverænitet.

7. – Malawis premierminister Hastings Banda har afskediget 3 af sine ministre, deriblandt udenrigsminister M. W. Kamyama Chiume, med den begrundelse, at de har konspireret med den kinesiske ambassadør i Dar-es-Salaam, der har tilbudt en finansiel hjælp på 18 mill. £. Den følgende dag afskediges yderligere 3 ministre. Hastings Banda overtager selv udenrigsministeriet.

7.–9. – Syd Rhodesias premierminister Ian Smith forhandler i London med premierminister Sir Alec Douglas-Home om Syd Rhodesias politiske fremtid. Smith erklærer sig rede til ved en folkeafstemning at bevise, at befolkningen ønsker uafhængighed under den nuværende forfatning.

8. – Uruguay afbryder de diplomatiske forbindelser med Cuba (se 25/7).

9. – FNs mægler i Cypernspørgsmålet, den finske diplomat Sakari S. Tuomioja, afgår ved døden. – 11. I FNs sikkerhedsråd anklager Grækenland Tyrkiet for at forfølge de i Tyrkiet levende grækere, som trues med udvisning. Tyrkiet hævder, at Grækenland traktatstridig har stationeret 10.000 soldater i Cypern og derved understøtter den cypriotiske regerings politik og saboterer FNs mæglingsbestræbelser. – 15. Præsident Makarios meddeler, at blokaden af forsyninger til den tyrkiske befolkning er hævet, og at den græsk-cypriotiske regering er villig til at fjerne alle militære stillinger på øen, hvis de tyrkisk-cypriotiske ledere gør det samme. – 17. Gala Plaza, Ecuador, udnævnes til Tuomiojas efterfølger. – 19. Den cypriotiske handels- og industriminister meddeler efter drøftelser med ministerpræsident Khrushchev, at Sovjetunionen er gået ind på at yde Cypern militær og anden hjælp.

11. – Den finske embedsmandsregering under Reino Lehto (se 13/12 1963) træder tilbage. Formanden for agrarforbundet Johannes Virolainen danner 13/9 en ny parlamentarisk flertalsregering, bestående af

7 medlemmer af agrarforbundet, deriblandt udenrigsminister Ahti Karjalainen, 3 medlemmer af samlingspartiet, 2 medlemmer af det svenske folkeparti, hvoraf den ene, partiets formand Esa Kaitila, bliver finansminister. Desuden udnævnes en fagminister, der står som medlem af det finske folkeparti. De 4 koalitionspartier råder over 112 af rigsdagens 200 mandater.

13. – Det britiske arbejderparti offentliggør sit valgmanifest, der kræver forhandlinger om en nyordning af det militære samarbejde med USA, NATOs kærnevåben undergivet virksom politisk kontrol af alle medlemsstater og afvisning af en multilateral atomslagstyrke samt styrkelse af de konventionelle stridskræfter. Det hedder endvidere i manifestet, at en national atomslagstyrke i Storbritannien vil opmuntre til spredning af kernevåben til lande som Tyskland. Partiet går ind for forstærket samarbejde med de andre Commonwealthlande og for gennationalisering af stålindustrien.

17. – Jugoslavien vil samarbejde inden for den østeuropæiske fællesmarkedsorganisation COMECONs rammer m. h. t. udenrigshandel, valuta og økonomi, metallurgi, maskinfremstilling og kemisk industri samt koordination af videnskabelig og teknisk forskning.

19. – Senegal, der i 1961 anerkendte Pekingregeringen, afbryder de diplomatiske forbindelser med Formosa.

20 – Ved valget til det svenske andetkammer, der er udvidet fra 232 til 233 medlemmer, får socialdemokratiet 47,3 (1960: 47,8) pct. af de afgivne stemmer og 113 (114) mandater, højre 13,7 (16,8) pct. og 32 (39) mandater, folkepartiet 17,1 (17,5) pct. og 42 (40) mandater, centerpartiet 13,4 (13,8) pct. og 35 (34) mandater og kommunisterne 5,2 (4,5) pct. og 8 (5) mandater. Desuden får det nye parti Kristen Demokratisk Samling, der har opstillet i 16 af 28 kredse, 1,8 pct. af stemmerne, men ingen mandater, og i firestadskredsen i Skåne får Medborgerlig Samling med 1,5 pct. af det samlede antal afgivne stemmer 3 mandater, nemlig 1 fra hver af de tre borgerlige partier.

Malta bliver uafhængig. I hovedstaden Valetta kommer det til voldsomme sammenstød mellem politiet og medlemmer af Don Mintoffs socialistiske parti, der er modstander af den nye forfatning og af britiske baser på øen.

21. – Østtysklands ministerpræsident Otto Grotewohl afgår efter flere års sygdom ved døden i en alder af 70 år. Ministerpræsident bliver Will Stoph.

24. – Repræsentanter for den østtyske regering og Vestberlins styre underskriver en ny pasordning.

27. – I Warren-rapporten om mordet på præsident Kennedy fastslås, at Lee Harvey Oswald alene planlagde og udførte mordet, og at Jack Ruby alene planlagde og udførte mordet på Oswald.

29. – Udenrigsminister Dean Rusk erklærer, at den kinesiske folkerepublik måske bliver i stand til at bringe sin første atombombe til sprængning i nær fremtid. Det tilføjes, at USA har taget denne mulighed med i sine militære overvejelser og under udarbejdelsen af sit atomvåbenprogram.

DANMARK

Juli 1964

1. – Centralorganisationen for Metalarbejderne, Kvindeligt Arbejderforbund og Metalindustriens Sammenslutning har indgået en aftale, foreløbig gældende til november, om adgang for kvinder til korttidsbeskæftigelse i jernindustrien.

5. – Statsminister J. O. Krag udtaler, at invalidepensionens niveau må fastsættes med blikket rettet på de indkomster, som opnås på det normale arbejdsmarked.

6. – Folketingsmand Poul Møller (k. f.) advarer ved foreningen »Nordens« kongres i Helsingfors mod for enhver pris at skabe fællesnordiske institutioner og foreslår, at Norden bliver et frikonkurrenceområde for alle varer.

8. – Under forbundskansler Ludwig Erhards besøg i Danmark underskriver udenrigsminister Gerhard Schrøder og udenrigsminister Per Hækkerup i Århus en protokol om forlængelse af den dansk-tyske handelsaftale til udløbet af den europæiske fællesmarkedstraktats overgangsperiode, dvs. til udgangen af 1969.

Landbrugsrådets præsident, folketingsmand. Anders Andersen (v.), udtaler, at udviklingen i Fællesmarkedet gør det i høj grad tvivlsomt, om aftalen kan sikre opretholdelsen af den traditionelle landbrugseksport til Vesttyskland på rimelige økonomiske vilkår. En virkelig sikring kan efter hans opfattelse kun nås ved, at der fra dansk side tages skridt til en nærmere tilknytning til Fællesmarkedet.

9. – Udenrigsminister Per Hækkerup opfordrer på EFTA's ministerkonference i Edinburgh til større solidaritet, når det gælder køb af danske landbrugsvarer.

14. – Prins Axel afgår ved døden, 75 år gammel.

16. – Handelsministeriets bemandingsnævn stadfæster i sin første kendelse statens skibstilsyns afgørelse, hvorefter rederiet A. P. Møllers tankskib »Peter Mærsk« kan sejle med en dæksbesætning på 11 mand. Rederiet havde krævet tallet nedsat til 10, medens Sømændenes Forbund holdt på, at der ikke måtte dispenseres fra den nye bemandingslovs krav om 12 mand. Formanden for Sømændenes Forbund, Sv. From Andersen, bebuder, at forbundet vil søge at rejse sagen over for folketinget.

17. – Udenrigsministeriet meddeler, at den danske ambassadør ved FN over for den fg. generalsekretær har givet udtryk for regeringens dybe bekymring over den militære opbygning på Cypern med personel og materiel udefra og gjort opmærksom på, at Danmark, såfremt de implicerede parter ikke udviser mådehold, må tage under overvejelse, om der fortsat er grundlag for at lade det danske kontingent forblive på Cypern.

20. – Boligminister Carl P. Jensen udtaler efter et møde i arbejdskraftudvalget, at han ikke tror, der på noget tidspunkt bliver tale om at indføre fremmed arbejdskraft.

29. – Statsminister J. O. Krag præciserer, at den danske regering kun anerkender

forbundsrepublikken Tyskland, og at der ingen ændringer er sket i Danmarks ikkeanerkendelsespolitik over for Østtyskland. Anledningen er en skrivelse fra kirkeminister Bodil Kock til en østtysk statssekretær, hvori hun opfordrer ham til at give østtyske kirkemænd tilladelse til at søge allieret pas for at kunne deltage i en europæisk kirkekonference i Danmark.

30. – Fællesmarkedets udenrigsministre vedtager på vesttysk initiativ at sætte den danske Havartiost i en særlig gruppe, så den slipper med en lavere afgift, end den ellers ville have fået, når fællesmarkedsordningerne for mejeriprodukter træder i kraft 1/11.

31. – Reguleringspristallet er siden april steget med 0,9 til 105,1 points, hvilket ikke medfører nogen regulering af arbejder- og tjenestemandslønninger.

August 1964

3. – På De Uafhængiges landsmøde udtaler formanden, folketingsmand Iver Poulsen, at partiet gerne yder en borgerlig regering parlamentarisk støtte, men ikke på forhånd vil binde sig til at deltage i regeringssamarbejde med VK-partierne.

4. – Forbundsformand Hans Rasmussen udtaler, at virksomhederne må indstille sig på, at der med udløbet af overarbejdsaftalen i jernindustrien (se 22/6) ikke vil blive adgang til overarbejde i samme omfang som i den seneste tid. Hvad angår de kommende overenskomstforhandlinger erklærer han, at et af fagbevægelsens fornemste mål er en forkortelse af den nuværende arbejdstid til 40 timer om ugen, fordelt på 5 dage.

6. – Lagmand Hakon Djurhuus udtaler efter sammenbrud af forhandlinger imellem det færøske næringsliv og den britiske fiskeindustri, at landsstyret ikke vil give britiske fiskere tilladelse til at fiske inden for 12 miles grænsen.

10. – Det udenrigspolitiske nævn tiltræder en regeringsbeslutning om at opretholde den danske FN-styrke på Cypern.

13. – Venstres formand, fhv. statsminister Erik Eriksen, udtaler, at EFTA-samarbejdets utilstrækkelighed skjules af den almindelige vesteuropæiske højkonjunktur, og at dansk produktion og beskæftigelse vil komme til at betale prisen for, at Danmark ikke allerede er med i Fællesmarkedet.

15. – Statsminister J. O. Krag udtaler, at tiden ikke er inde til at rejse spørgsmålet om isoleret dansk tilslutning til Fællesmarkedet.

Udenrigsminister Per Hækkerup udtaler, at FN-styrken på Cypern i de seneste dage har opnået mere tilfredsstillende forhold, bl. a. med hensyn til bevægelsesfrihed.

På det konservative folkepartis repræsentantskabsmøde oplyses, at partiets medlemskab er vokset med mere end 20.000 siden folketingsvalget i 1960 og nu ligger over 130.000. Folketingsmand Poul Møller udtaler, at den nu forløbne valgperiode viser meget tydelige eksempler på, at folketinget ved vigtige afgørelser blot er et gummistempel, der godkender de aftaler, regeringen har truffet med organisationerne. Et regeringsskifte er derfor påkrævet, hvis folkestyret ikke skal udvikle sig til en slags stændersystem, hvor organisationerne overtager de folkevalgte forsamlingers rolle.

16. – Venstres formand, fhv. statsminister Erik Eriksen, udtaler på Venstres lønmodtagerkonference, at der er grund til at frygte de partier, der i dag lover at dele

ud af en kage, som ikke findes. Han hævder, at Venstre på så at sige alle områder har fået ret i kritikken af »helhedsløsningen«, og erklærer, at han personlig er af den opfattelse, at tillægspensionen skal betales over skattebilletten, ligesom indbetalinger til sygekasser og arbejdsløshedskasser også kunne ske over skatterne.

Fiskeriminister A. C. Normann (r. v.) udtaler, at der ikke er mulighed for en borgerlig regering, især efter at Erik Eriksen ved sin uforbeholdne tilslutning til Fællesmarkedet har lagt en klar afstand til de konservative.

20. – Den internationale parlamentariske Unions 53. konference åbnes i København.

På et møde i Byggefagenes Samarbejdsråd opnås enighed om en indstilling, hvorefter fagforeningerne dispenserer fra overenskomstbestemmelserne om overarbejde under forudsætning af, at alt egnet arbejde udføres på akkord, og at der lægges ekstra pres på, at reparations- og vedligeholdelsesarbejde udføres i vintertiden.

Ved en diskussion i Esbjerg med fhv. statsminister Erik Eriksen (v.) erklærer statsminister J. O. Krag (s.), at Socialdemokratiet er rede til efter valget at fortsætte regeringssamarbejdet med Det radikale Venstre og ligeledes til at danne mindretalsregering. Han afviser enhver aftale med Socialistisk Folkeparti og erklærer, at socialdemokraterne ikke vil gennemføre forslag, der fremsættes af S. F., men besvarer ikke Erik Eriksens spørgsmål, om s. f.-stemmerne tæller med, hvis s. f. anbefaler kongen at udnævne et socialdemokratisk ministerium.

21. – Efter et møde med den tidligere amerikanske ambassadør i Syd Vietnam, Henry Cabot Lodge, meddeler regeringen, at Danmark p. gr. af store forpligtelser over for andre u-lande i hvert fald ikke for tiden kan yde hjælp til Syd Vietnam.

28. – Forhandlingerne mellem Arbejdsgiverforeningen og LO om en revision af samarbejdsaftalen af 1947 er nået et skridt videre, idet det 6 mands udvalg, som hovedorganisationernes forhandlingsudvalg nedsatte i maj, har afsluttet sit arbejde og afleveret en rapport til forhandlingsudvalgene.

September 1964

3. – Grønlandsminister Mikael Gam, der er valgt til folketinget i Grønland, har ikke ønsket at lade sig genopstille.

Professor, dr. polit. Erik Hoffmeyer udtaler, at huslejen i nybyggeri kan nedsættes med 1/3, hvis der indføres indeksregulerede lån i boligbyggeriets finansiering.

4. – I Tunis underskrives en aftale, hvorefter Danmark yder Tunesien et lån på 10 mill. kr. til projekter i forbindelse med Tunesiens 10 års plan.

5. – Fhv. statsminister Erik Eriksen erklærer, at Venstre ikke ønsker at deltage i en samlingsregering eller at indgå i regeringssamarbejde med Socialdemokratiet.

I Det radikale Venstres valgmanifest siges det, at en kildeskatteordning, der ikke løser væsentlige skatteproblemer og påfører arbejdsmarked og erhvervsliv urimelige administrative byrder, må afvises.

6. – Statsminister J. O. Krag erklærer, at der efter valget ikke vil blive dannet regering med Aksel Larsens hjælp og ikke gennemført nogen lovgivning med folkesocialisternes støtte, så længe han har ledelsen af Socialdemokratiet.

8. – Boligministeren træffer beslutning om en række lettelser af byggerestriktionerne for parcelhuse og etageejendomme.

9. – En aftale, der giver mulighed for midlertidig akkordsætning på slagterierne fra 11. oktober, underskrives.

12. – Samtlige regimenter og kommandomyndigheder har fra hærkommandoen fået instruks om at indkalde ansøgninger fra befalingsmænd i linien og reserven og fra menige til den danske del af den styrke på godt 4000 mand, som de skandinaviske lande i fællesskab stiller til rådighed for FN.

14. – Statsminister J. O. Krag udtaler i et interview, at Socialdemokratiets udenrigs- og forsvarspolitik er den samme, uanset om det er regerings- eller oppositionsparti, og erklærer, at der ikke påtænkes ændringer i Nationalbankens stilling eller en nationalisering af boligbyggeriet.

15. – Dansk Arbejdsmands- og Specialarbejderforbunds krav ved overenskomstforhandlingerne vil omfatte: forhøjelse af de overenskomstmæssige tidlønninger for voksne arbejdere med 50 øre pr. time samt yderligere 25 øre pr. time til dem, der har mindre end 325 kr. om ugen, en ugentlig arbejdstid på 40 timer, fordelt på 5 dage à 8 timer med fuld lønkompensation, lige løn for mænd og kvinder og samme dyrtidstillæg til kvinder som mænd.

18. – Prinsesse Anne-Marie vies i Athen til kong Konstantin.

19. – I Godthåb underskrives en forlængelse af fiskeriaftalen mellem Færøerne og Grønland.

Næringslovkommissionens betænkning offentliggøres. Det foreslås bl. a., at forbudet mod, at en detailhandler har mere end en butik i hver kommune, ophæves.

21. – På dansk Slagteriarbejderforbunds kongres bebuder formanden, E. Pemann Jensen, at der ved overenskomstforhandlingerne vil blive stillet krav om en forhøjelse af ugelønnen med ca. 25 pct., en arbejdsuge på 40 timer, fordelt på 5 dage m. m.

22. – Folketingsvalget giver flg. resultat (bortset fra Færøerne og Grønland):

	Andel af stemmerne (pct.)		Antal mandater	
	1960	1964	1960	1964
Socialdemokratiet	42.1	41.9	76	76
Det radikale venstre	5.8	5.3	11	10
Det konservative folkeparti	17.9	20.1	32	36
Venstre	21.1	20.8	38	38
Retsforbundet	2.2	1.3	0	0
Socialistisk folkeparti	6.1	5.8	11	10
Danmarks kommunistiske parti	1.1	1.2	0	0
Fredspolitisk Folkeparti	–	0.3	–	0
Dansk Samling	–	0.4	–	0
Slesvigsk parti	0.4	0.4	1	0
De uafhængige	3.3	2.5	6	5
	100.0	100.0	175	175

På Færøerne tilfalder det ene mandat som hidtil Socialdemokratiet, medens Sambandpartiets mandat erobres af Folkeflokken. Herved glider Johan Poulsen, der i folketinget har tilsluttet sig Venstre, ud.

I Grønland genvælges Nikolaj Rosing, og i stedet for Mikael Gam vælges Knud Hertling, begge uden for partierne.

48 af folketingets 179 medlemmer er nyvalgte. Heraf har dog 8 tidligere været medlemmer i kortere eller længere perioder. I det nye folketing er der ligesom i det foregående 17 kvinder.

Valgdeltagelsen er 85,3 pct. mod 85,6 pct. i 1960. Folketingsvalget er det første efter nedsættelsen af valgretsalderen fra 23 til 21 år.

23. – Ministeriet J. O. Krag – Karl Skytte indgiver sin afskedsbegæring.

24. – Kongen modtager repræsentanter for folketingspartierne. For Socialdemokratiet møder Carl Petersen og K. B. Andersen, der tilråder kongen at lade statsminister J. O. Krag søge at danne en regering på bredest muligt grundlag. Venstres repræsentanter, Erik Eriksen og Axel Kristensen, anbefaler en bred liberal regeringsdannelse. Det konservative Folkeparti ved Poul Sørensen og Poul Møller ønsker, at det overdrages fhv. statsminister Erik Eriksen at undersøge mulighederne for dannelsen af en liberal regering med bredest muligt grundlag. Karl Skytte og Jacob Kirkegaard, der møder for Det radikale Venstre, anbefaler en samlingsregering på det bredest mulige grundlag, subsidiært en flertalsregering af socialdemokrater og venstre. Socialistisk Folkeparti ved Aksel Larsen og Morten Lange anbefaler dannelse af en regering omkring Socialdemokratiet, enten en socialdemokratisk mindretalsregering eller en regering ledet af Socialdemokratiet. For De Uafhængige foreslår Iver Poulsen og I. A. Rimstad en samlingsregering omkring Erik Eriksen, men ønsker ikke selv at deltage i en sådan regering p. gr. af De Uafhængiges stemmetab. De er også villige til at støtte en eventuel venstreregering, såfremt den vil føre en liberal politik.

Kongen opfordrer statsminister J. O. Krag til at søge dannet en regering på det bredest mulige grundlag. Efter forhandlinger med v., k. f. og r. v. meddeler statsministeren, at der ikke er basis for en flertalsregering med repræsentanter for to eller flere af de »gamle« partier.

25. – Efter at statsminister J. O. Krag har meddelt kongen det negative resultat af forhandlingerne med partierne, møder partiernes repræsentanter på ny hos kongen. S., r. v. og s. f. tilråder, at der dannes en socialdemokratisk mindretalsregering.

J. O. Krag danner ren socialdemokratisk regering. Udenrigsminister Per Hækkerup, finansminister Poul Hansen, arbejdsminister Erling Dinesen, forsvarsminister Victor Gram, kirkeminister Bodil Koch, minister for off. arbejder Kaj Lindberg og socialminister Kaj Bundvad fortsætter i deres hidtidige embeder. Folketingsmand Kaj Andresen overtager boligministeriet efter Carl P. Jensen, der bliver minister for Grønland, folketingsmand K. Axel Nielsen bliver justitsminister efter Hans Hækkerup, der overtager indenrigsministeriet, medens den hidtidige indenrigsminister Lars P. Jensen bliver handelsminister. Folketingsmand H. Larsen (Bjerre) bliver fiskeriminister, folketingsmand Chr. Thomsen landbrugsminister, generaldirektør Hans Sølvhøj, Danmarks Radio, minister for kulturelle anliggender og folketingsmand K. B. Andersen undervisningsminister. Den hidtidige kulturminister Julius Bomholt er udset til posten som folketingets formand efter Gustav Pedersen, der ikke længere er medlem af tinget.

Prinsesse Margaret åbner Den britiske Uge i København.

Arbejdsretten idømmer ca. 2900 slagteriarbejdere fra 29 slagterier en bod på 4 kr. pr. time for strejke i begyndelsen af september.

29. – Centralorganisationen af Metalarbejderes overenskomstkrav omfatter skærpede tryghedsbestemmelser for tillidsmænd, forkortelse af arbejdstiden, lige løn for mænd og kvinder, tillæg til timefortjenesterne på 50 øre, mindstelønnen op til 311 kr. om ugen.